

تأثیر استقلال کمیته حسابرسی بر رابطه بین افشای محیط‌زیست و ارزش شرکت

سید هاشم پورآذرسا^۱، عقیل فرهنگیان^{۲*}، احمد غورقانیلو^۳، داود مصطفی‌زاده^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۷

چکیده

هدف این پژوهش، بررسی تأثیر استقلال کمیته حسابرسی بر رابطه بین افشای محیط‌زیست و ارزش شرکت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. این پژوهش باهدف کمک به سرمایه‌گذاران در اتخاذ تصمیم مناسب برای تخصیص بهینه سرمایه در بازار سرمایه کمک کرده و موجب افزایش شفافیت محیط تصمیم‌گیری می‌شود. جامعه آماری این پژوهش متشکل از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و نمونه‌ای متشکل از ۱۱۴ شرکت فعال در صنایع مختلف طی سال‌های ۱۳۹۵ لغایت ۱۴۰۱ است. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از روش رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. یافته‌های پژوهش بیانگر آن است که بین استقلال کمیته حسابرسی، افشای محیط‌زیست و ارزش شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. هر اندازه استقلال کمیته حسابرسی بالاتر باشد، بهبود افشای محیط‌زیست و نهایتاً افزایش ارزش شرکت را به همراه دارد.

کلمات کلیدی: افشای زیست‌محیطی؛ ارزش شرکت؛ حاکمیت شرکتی؛ استقلال کمیته حسابرسی

مقدمه

شرکت تأکید شده است. شرکت‌هایی که افشای زیست‌محیطی، اجتماعی و حاکمیتی بهتری دارند، می‌توانند برای سرمایه‌گذاران مالی و سایر ذی‌نفعان اصلی جذاب‌تر باشند (رضائی و همکاران، ۱۴۰۲). باتوجه به محدود بودن منابع طبیعی در دسترس، مسئله حفاظت از محیط‌زیست از مهم‌ترین مسائل جوامع بشری مطرح شده است (ترامپ و گونتر، ۲۰۱۵؛ دیگان و گوردون، ۱۹۹۶). واحدهای تجاری تحت فشار فزاینده‌ای هستند که نه تنها باید هزینه‌های عملیاتی را کاهش دهند، بلکه باید تأثیرات زیست‌محیطی حاصل از فعالیت‌های عملیاتی خود را نیز به حداقل برسانند. این اعمال فشار از طرف گروه‌های سهام‌داران، دولت، رسانه‌های گروهی، مصرف‌کنندگان، سرمایه‌گذاران و دیگر سازمان‌ها اعمال می‌شود. شرکت‌ها برای کاهش تأثیرات

صنعتی شدن در سراسر جهان سبب ایجاد مسئولیت‌های زیست‌محیطی مهمی شده است که خواه‌ناخواه اثرهای مالی و غیرمالی خود را برجای می‌گذارد. در اثر جهانی شدن، شرکت‌های واقع در کشورهای در حال توسعه مایل به حرکت به سوی بازارهای جهانی هستند، از این رو به منظور مقبولیت در بازارهای جهانی، باید مسئولیت‌های زیست‌محیطی انجام‌گرفته خود را به نمایش بگذارند. همچنین شرکت‌ها باید بدانند که گروه‌های مختلف جامعه، متقاضی اطلاعات پاسخگویی زیست‌محیطی هستند، زیرا این اطلاعات در تصمیم‌گیری‌های آن‌ها نقش مهمی دارند (ابراهیمی کردلر و همکاران، ۱۳۸۹). حداکثر رساندن ثروت سهام‌داران در دیدگاه‌های سنتی حسابداری به‌عنوان هدف نهایی

1. Trumpp & Guenther

۱. گروه حسابداری؛ دانشکده اقتصاد و حسابداری؛ دانشگاه آزاد اسلامی؛ واحد تهران جنوب؛ ایران

2. Deegan & Gordon

۲. دانشجوی دکتری حسابداری؛ دانشکده اقتصاد و حسابداری؛ دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران جنوب، ایران

۳. گروه حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه غیر انتفاعی رجاء، قزوین، ایران

۴. گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد و حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران

* پست الکترونیکی نویسنده مسئول: Aghil_farhangian@yahoo.com

حسابداری محیط‌زیست، اطلاعاتی را فراهم می‌کند که در امر ارزیابی، عملکرد، کنترل، تصمیم‌گیری و گزارشگری به مدیران کمک می‌کند. پس باتوجه‌به اینکه حاکمیت شرکتی و گزارشگری زیست‌محیطی هر دو تأکید بر رعایت حقوق کلیه افراد ذی‌نفع و ملزم به رعایت بعد اخلاق در برابر عموم را دارند پس این دو موضوع در واقع دو روی یک سکه است؛ پس باتوجه‌به مطالب بالا توجه به گزارشگری زیست‌محیطی می‌تواند یکی از مشخصه‌های مهم حاکمیت شرکتی خوب باشد بر همین اساس باتوجه‌به مطالب مطرح شده این سؤال مطرح می‌گردد که تا چه اندازه استقلال کمیته حسابرسی بر رابطه بین افشای محیط‌زیست و ارزش شرکت اثر دارد؟

بیان مسئله

استقلال اعضای کمیته حسابرسی می‌تواند در انجام اثربخش وظایف کمیته حسابرسی مؤثر باشد. انتظار می‌رود کمیته حسابرسی تشکیل شده با نسبت بالاتری از اعضای مستقل، تأثیر مستقیم بر کیفیت گزارشگری مالی و مدیریت سود داشته باشد (فرشاد و همکاران، ۱۴۰۳).

در حسابداری مدیریت، افشای زیست‌محیطی به استفاده مدیران از اطلاعات مربوط به هزینه‌ها و عملکرد زیست‌محیطی شرکت برای گرفتن تصمیمات مختلف تجاری اشاره دارد. این مفهوم به طور عام برای فراهم کردن اطلاعات برای تصمیم‌گیری درون‌سازمانی استفاده می‌شود اگرچه اطلاعات حاصل شده می‌تواند برای اهداف دیگری مانند گزارشگری برون‌سازمانی نیز به کار رود. حسابداری مدیریت محیط‌زیست شامل شناسایی و ارزیابی تأثیرات زیست‌محیطی و ترکیب این تأثیرات با تصمیمات و سیاست‌گذاری شرکتی در حوزه‌هایی چون هزینه‌یابی محصول، قیمت‌گذاری محصول، بودجه‌بندی سرمایه‌ای، طراحی محصول و سنجش عملکرد است (آقایی و چالاک، ۱۳۸۷؛ ایتزیدیس، ۲۰۱۳). افشای زیست‌محیطی می‌تواند حلقه ارتباطی بین مدیران زیست‌محیطی و حسابداران ایجاد و هر دو گروه را تشویق کند که با کار در کنار یکدیگر به سویی حرکت کنند که در آینده هم عملکرد مالی و هم عملکرد زیست‌محیطی شرکت بهتر شود (بنویدی، ۱۳۸۵).

زیست‌محیطی فعالیت‌های عملیاتی خود چاره‌ای جز این ندارند که اطلاعات مربوط به هزینه‌های زیست‌محیطی را نیز در حساب‌ها و تصمیمات خود وارد کنند (ابراهیمی، ۱۳۹۲).

کمیته حسابرسی مسئول اجرای نظارت بر کار حسابداران داخلی و مستقل، پیشنهاد حسابداران مستقل به مجمع عمومی صاحبان سهام به منظور انتصاب، تعیین حق‌الزحمه و عزل حسابداران مستقل، بررسی دفعات حسابرسی، دریافت گزارش حسابرسی و نیز کسب اطمینان از انجام اقدام‌های اصلاحی به‌موقع و صحیح توسط مدیریت برای کنترل ضعف‌ها و کاستی‌ها، عدم تطابق با سیاست‌ها، قوانین و مقررات و سایر مشکلات شناسایی شده از سوی حسابداران است؛ بنابراین زمانی که اعضای کمیته حسابرسی از مدیران مستقل تشکیل شده باشند، قادر خواهند بود نفوذ بیشتری بر مدیریت اجرایی داشته که نتیجه آن افزایش شفافیت اطلاعاتی و به دنبال آن کاهش ریسک اطلاعاتی، عدم تقارن اطلاعاتی و خطر سقوط قیمت سهام است (رضایی و طاهرآبادی، ۱۴۰۲).

ارزش شرکت، یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های ارزیابی واحدهای اقتصادی به‌ویژه شرکت‌های سهامی به شمار می‌آید و بازار سرمایه نیز عملکرد شرکت‌های سهامی را با استفاده از معیار ارزش شرکت ارزیابی می‌کند. اگر جذابیت ارزش یک شرکت پذیرفته شود، سرمایه‌گذاران به سرمایه‌گذاری در آن علاقه‌مند خواهند شد چرا که ارزش یک شرکت در قیمت سهام منعکس می‌شود، از این رو، رونق سهام یک شرکت را می‌توان ناشی از ارزش واحد اقتصادی دانست، ارزش بالای یک شرکت، برای سهام‌داران شرکت، سطح رفاه بالاتری را به ارمغان می‌آورد، بدین ترتیب، شرکت‌ها برای جذب سرمایه‌گذاران باید ارزش خود را جذاب نگه دارند (کوشکی و طاهری، ۱۴۰۳).

هدف از حسابداری زیست‌محیطی تهیه اطلاعاتی جهت کمک به مدیران در امر ارزیابی عملکرد، کنترل، تصمیم‌گیری و گزارشگری برای یک سازمان یا منطقه است. حسابداری زیست‌محیطی بر اساس مفاهیم، معیارها و ارزش‌های زیست‌محیطی و اقتصادی بنا شده است. برای دستیابی به این هدف نیاز به تغییری در فرهنگ احساس می‌شود که بخشی از این تغییر از طریق حسابداری و گزارشگری محیط‌زیستی حاصل می‌شود.

سرمایه نیز عملکرد شرکت‌های سهامی را با استفاده از معیار ارزش شرکت ارزیابی می‌کند. اگر جذابیت ارزش یک شرکت پذیرفته شود، سرمایه‌گذاران به سرمایه‌گذاری در آن علاقه‌مند خواهند شد چرا که ارزش یک شرکت در قیمت سهام منعکس می‌شود، از این رو، رونق سهام یک شرکت را می‌توان ناشی از ارزش واحد اقتصادی دانست، ارزش بالای یک شرکت، برای سهام‌داران شرکت، سطح رفاه بالاتری را به ارمغان می‌آورد، بدین ترتیب، شرکت‌ها برای جذب سرمایه‌گذاران باید ارزش خود را جذاب نگه دارند (رحمانیان کوشکی و طاهری، ۱۴۰۳). اگر ارزش شرکت کاهش یابد، اعتماد سرمایه‌گذاران به شرکت نیز کاهش می‌یابد که ممکن است تداوم فعالیت شرکت را با خطر مواجه کند (دارماوان و همکاران^۲، ۲۰۱۹).

این تحقیق از آن جهت دارای اهمیت است که به مدیران، سرمایه‌گذاران، سهام‌داران و تحلیل‌گران مالی نشان می‌دهد که افشای محیط‌زیست به واسطه استقلال کمیته حسابرسی می‌تواند و نقشی که می‌تواند در حفظ ارتباطات میان واحد تجاری و ذی‌نفعانشان داشته باشد، موجب افزایش آگاهی ذی‌نفعان، در خصوص مسئولیت‌ها و تعهدات اخلاقی شرکت نسبت به جامعه می‌شود و در تصمیمات سرمایه‌گذاری و مالی مورد توجه قرار می‌گیرد و متعاقب آن بهبود ارزش شرکت را در پی داشته باشد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

سلطان سیف و همکاران^۳ (۲۰۲۴) در پژوهشی به بررسی اثرات استقلال کمیته حسابرسی و اثربخشی آن بر کیفیت حسابرسی بین سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳ پرداختند؛ نتایج حاکی از تأثیر مثبت میان استقلال کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی است؛ اثربخشی کمیته حسابرسی نیز رابطه مثبتی با کیفیت حسابرسی دارد. علاوه بر این همبستگی مثبت قوی بین استقلال کمیته حسابرسی و اثربخشی آن مشاهده شد. یافته‌ها نشان می‌دهد که استقلال و اثربخشی کمیته حسابرسی به طور مثبت به کیفیت حسابرسی کمک می‌کند و استقلال نقش مهمی ایفا می‌کند.

کیلو و همکاران^۴ (۲۰۲۱)، در پژوهشی به بررسی نقش تعاملی ارتباطات سیاسی بر رابطه بین افشای اطلاعات زیست‌محیطی و هزینه تحقیق و توسعه در شرکت‌های آلاینده

با افشای داده‌های حسابداری زیست‌محیطی، بخش‌های مختلف جامعه می‌توانند موقعیت شرکت را در خصوص حفاظت از محیط‌زیست درک کنند و به بررسی چگونگی توجه سازمان به موضوع‌های زیست‌محیطی بپردازند. در این وضعیت، حرفه حسابداری نقش بسزایی در شفاف‌سازی اثرهای مالی و زیست‌محیطی فعالیت‌های اقتصادی دارد و باید در خصوص اندازه‌گیری، ارزیابی، افشای عملکرد زیست‌محیطی در صورت‌های مالی یا پیوست‌های آن مسئول باشد (مارا و همکاران^۱، ۲۰۱۷).

تهدید مشروعیت به دلیل ناکفایتی افشا، می‌تواند مدیران را تحریک کند تا به منظور کاهش هزینه‌های مشروعیت، افشای داوطلبانه داشته باشند. همچنین مدیران به منظور آگاه‌کردن سرمایه‌گذاران از توانایی مدیریتی خود و اجتناب از ارزشیابی اشتباه از فعالیت‌ها و عملکردشان و همچنین، کاهش هزینه‌های نظارت از سوی ذی‌نفعان برون‌سازمانی، تمایل به افشای داوطلبانه دارند. نظام راهبری شرکتی مؤثر به‌منزله سازوکاری برای حل مشکلات نمایندگی، می‌تواند کمیت و کیفیت افشا را افزایش دهد؛ بنابراین سازمان‌ها باید به کارهایی دست بزنند که مورد قبول جامعه و منطبق با ارزش‌های آن باشد. سازمان‌ها برای آنکه بتوانند جایگاه خود را در جامعه حفظ نموده یا بهبود بخشند، لازم است که به مسئولیت اجتماعی توجه لازم را داشته باشند. در واقع گرایش به سمت مسئولیت اجتماعی، واحد تجاری را ترغیب می‌کند تا برای بهبود محیط‌زیست، استفاده از انرژی و مواد کمتر، مدیریت ضایعات و غیره تلاش کند (ابراهیمی کردلر و همکاران، ۱۳۸۹؛ ایتربیدیس، ۲۰۱۳). در نتیجه واحدهای تجاری می‌توانند بازده‌های بلندمدت را از طریق کاهش اثرات منفی بر اجماع، به صورت اختیاری، حداکثر نمایند. به طوری که امروزه این تفکر در میان واحدهای تجاری به صورت روزافزون در حال شکل‌گیری است که موفقیت بلندمدت آن‌ها می‌تواند از طریق مدیریت‌کردن عملیات شرکت، هم‌زمان با ایجاد اطمینان از حمایت محیطی و پیشرفت مسئولیت‌های اجتماعی شرکت تحقق یابد (پارساییان، ۱۳۸۶؛ پاک‌گوهر، ۱۳۸۸)؛ و در نهایت منجر به رشد اقتصادی و افزایش توان رقابتی شرکت و بهبود عملکرد مالی آن می‌گردد.

ارزش شرکت، یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های ارزیابی واحدهای اقتصادی به‌ویژه شرکت‌های سهامی به شمار می‌آید و بازار

را تبیین کنند. نتایج بررسی ایشان نشان می‌دهد که میزان افشا اطلاعات زیست‌محیطی این شرکت‌ها در طی دوره زمانی مورد بررسی، کاهش یافته است. بعلاوه عوامل مختلف نظام راهبری شرکتی بر روی افشا اطلاعات زیست‌محیطی اثر دارند. درضمن، افشا اطلاعات زیست‌محیطی در کوتاه‌مدت اثری بر سودآوری شرکت ندارند؛ اما در بلندمدت اثرات سودمندی در این خصوص خواهند داشت.

رضایی و طاهرآبادی (۱۴۰۳) به بررسی رابطه استقلال کمیته حسابرسی و تخصص حسابرس در صنعت با مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ پرداختند؛ نتایج به دست آمده حاصل از تجزیه و تحلیل فرضیه‌ها نشان داد که استقلال کمیته حسابرسی با مدیریت سود رابطه مثبت و معناداری دارد و تخصص حسابرس در صنعت با مدیریت سود رابطه منفی و معناداری دارد.

کوشکی و طاهری (۱۴۰۳)، به بررسی معادلات ساختاری ارتباط بین رشد دارایی‌ها، تداوم سود، مدیریت سود و فرصت‌های سرمایه‌گذاری با تقسیم سود و ارزش شرکت پرداختند. یافته‌های این مطالعه نشان داد که رشد دارایی‌ها، تداوم سود، فرصت‌های سرمایه‌گذاری و مدیریت سود بر سود تقسیمی تاثیرگذار است. همچنین بین مدیریت سود و سود تقسیمی رابطه معنی داری وجود دارد. نهایتاً سود تقسیم شده، رشد دارایی‌ها و تداوم سود بر ارزش شرکت تاثیرگذار است.

نورالدین و پورزمانی (۱۴۰۱)، در پژوهشی به بررسی افشای اطلاعات زیست‌محیطی در گزارشگری مالی با هدف ارائه الگوی توصیفی گزارشگری زیست‌محیطی در ایران از طریق تحقیق اکتشافی، پژوهش کیفی و با روش نظریه‌پردازی زمینه‌بنیان پرداختند. جامعه آماری شامل خبرگان صاحب نظر در زمینه حسابداری، محیط‌زیست، منابع طبیعی و حقوق بوده است. نتایج پژوهش نشان داد، افشای مناسبی در خصوص فعالیت‌های زیست‌محیطی صورت نمی‌پذیرد و عدم وجود استانداردها و رهنمودهای حسابداری، ضعف قوانین، ضعف فرهنگی و آموزشی و فساد و گروه‌های فشار از عوامل مؤثر گزارشگری فعلی زیست‌محیطی است، که در بستر سطح توسعه، نحوه فعالیت سازمان‌های مردم نهاد، نحوه فعالیت سازمان حفاظت محیط‌زیست و شرایط اقتصادی به وجود آمده و عدم آگاهی و

صنایع مختلف کشور چین پرداختند. بدین منظور از اطلاعات ۶۹۷ شرکت طی بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ استفاده نمودند. نتایج نشان داد در شرکتهایی که افشای اطلاعات زیست‌محیطی بیشتر است میزان هزینه تحقیق و توسعه نیز بیشتر بوده و یک رابطه مثبت و معنادار بین آنها مشاهده گردید اما وجود روابط سیاسی در شرکتهای بر خالف انتظار منجر به تضعیف و تعدیل رابطه مذکور میشود.

آبیجیت و همکاران^۱ (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان چارچوب ارزیابی پایداری اجتماعی برای صنعت تولیدی در هند شاخص‌های پایداری اجتماعی را که برمبنای ادبیات موجود و به کمک متخصصان و کارشناسان مناسب با صنعت انتخابی و کشورشان بود را انتخاب و مورد ارزیابی قرار دادند. بدین ترتیب که برای وزن دهی به شاخص‌های انتخابی از نظرسنجی استفاده کردند و جهت ارزیابی آنها ازمدلی ریاضی، مناسب محیط و شرایط تحقیق تدوین نمودند. یافته‌های حاصل نشان داد که محیط کار و شرایط محیط کار پارامترهای اصلی رضایت شغلی و نتیجه عملکرد بهتر کارکنان است.

اتومو و همکاران^۲ (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی تأثیر عملکرد زیست‌محیطی و افشای اطلاعات زیست‌محیطی بر ارزش شرکت در بورس اندونزی طی بازه زمانی ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۸ پرداختند. نتایج این پژوهش که با استفاده از اطلاعات ۲۹۰ شرکت انجام گرفت نشان داد با افزایش عملکرد زیست‌محیطی و افشای اطلاعات زیست‌محیطی، ارزش شرکت افزایش پیدا می‌کند.

مارا و همکاران^۳ (۲۰۱۷)، در تحقیقی توصیفی و کمی به بررسی عوامل مؤثر بر افشای اطلاعات زیست‌محیطی در شرکت‌های برزیلی پرداختند و با بررسی گزارشات پایداری و نیز گزارشات مالی سالانه ۹۷ شرکت به این نتیجه رسیدند که اندازه شرکت، حسابرسی محیطی و الزامات گزارشگری جهانی در زمینه پایداری، با شاخص افشای پایداری شرکت و میزان اطلاعات افشا شده در این خصوص، قیمت سهام شرکت، و میزان آلوده ساز بودن شرکت، نظام راهبری شرکتی، بازده دارایی‌ها (ROA) و نیز بازده حقوق صاحبان سهام (ROE) ارتباط دارند.

ژیانگ و چن^۴ (۲۰۱۷)، در تحقیقی به بررسی شرکت‌های فعال در صنایع بسیار آلاینده در کشور چین طی سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۴ پرداختند تا ارتباط بین نظام راهبری شرکتی، افشای اطلاعات مربوط به مسئولیت‌پذیری اجتماعی و ارزش این شرکت

داشته باشد، لذا نوعی تحقیق کاربردی محسوب می‌شود. روش پس‌رویدادی روشی است که در آن، تحقیق با استفاده از اطلاعات گذشته و مطالعه روابط گذشته متغیر وابسته و متغیرهای مستقل به بررسی روابط بین آن‌ها می‌پردازد. به عبارت دیگر روش پس‌رویدادی روشی است که از روی اطلاعات گذشته و از روی معلول، به یافتن علت احتمالی می‌پردازد. جامعه آماری این تحقیق کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که از ابتدای سال ۱۳۹۵ تا پایان سال ۱۴۰۱ در بورس فعال بوده‌اند.

شرکت‌هایی انتخاب شدند که دارای شرایط زیر بوده‌اند:

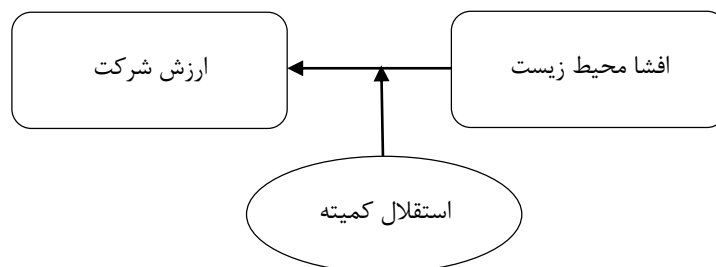
۱. سال مالی شرکت منتهی به پایان اسفند ماه باشد.
 ۲. شرکت‌ها نباید جزء گروه‌های صنعت واسطه‌گری مالی مانند بیمه و بانک باشند. زیرا ماهیت فعالیت این‌گونه از شرکت‌ها متفاوت از سایرین می‌باشد.
 ۳. اطلاعات موردنیاز برای هر یک از شرکت‌های انتخابی در دسترس باشد.
 ۴. شرکت‌های عضو نمونه تا قبل از اسفند سال ۱۳۹۵ در بورس تهران پذیرفته شده باشند و تا پایان اسفند سال ۱۳۹۶ همچنان عضو بورس اوراق بهادار تهران باشند.
- با در نظر گرفتن شرایط فوق، تعداد ۱۱۴ شرکت در طی دوره ۷ سال بین سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۱ به عنوان نمونه آماری به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش انتخاب شدند.

آزمون فرضیه‌ها

جهت آزمون فرضیه‌ها از معادله زیر استفاده می‌شود.

$$R1_{it} = \beta_0 + \beta_1 EnDIS + \beta_2 Q + \varepsilon$$

$$R2_{it} = \beta_0 + \beta_1 IndCommite + \beta_2 EnDIS + \beta_3 (Endis * Q) + \varepsilon$$

دانش عمومی جامعه و عدم حسابرسی و بازرسی قانونی زیست‌محیطی به عنوان شرایط مداخله‌گر است.

قنبری قلعه‌رودخانی و همکاران (۱۴۰۰)، به بررسی عملکرد مسئولیت اجتماعی و افشا اطلاعات زیست‌محیطی: آزمون نظریه توسعه پایدار با استفاده از منطق فازی در جامعه آماری متشکی از ۸۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در یک دوره زمانی شش‌ساله از سال ۱۳۹۲ لغایت ۱۳۹۷ پرداختند. یافته‌ها حاکی از آن است که تنها ۲۳ درصد شرکت‌های مورد بررسی در خصوص مسئولیت اجتماعی و افشا زیست‌محیطی عملکردی بالاتر از حد متوسط داشته‌اند.

اسماعیل و همکاران (۱۳۹۴)، بر اساس تحقیقات انجام داده شده به این نتیجه رسیدند که سازمان‌های دارای گواهی ایزو ۱۴۰۰۱ شیوه‌های حسابداری مدیریت زیست‌محیطی را تا حد زیادی اجرا کرده‌اند. با این حال، شیوه‌های حسابداری مدیریت زیست‌محیطی به طور عمده به وسیله سازمان‌های تولیدی دارای ایزو ۱۴۰۰۱ تصویب شده است. پیش‌بینی شده بود که عملیات تولیدی یک صنعت اثر منفی بر محیط‌زیست سازمان‌هایی دارد که در همان صنعت فعالیت می‌کنند و همچنین، بر کاربرانی که به طور معمول از منابع طبیعی مربوط استفاده می‌کنند.

روش‌شناسی پژوهش

این تحقیق از لحاظ همبستگی و روش‌شناسی، از نوع شبه تجربی و در حوزه تحقیقات پس‌رویدادی و اثباتی حسابداری قرار دارد. این تحقیق با استفاده از اطلاعات حقیقی صورت می‌گیرد و چون می‌تواند در فرایند استفاده از اطلاعات کاربرد

استقلال کمیته حسابرسی

برای سنجش متغیر استقلال کمیته حسابرسی از نسبت اعضای مستقل یا غیرموظف در کمیته حسابرسی به تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی شرکت (فخاری و همکاران، ۱۳۹۴) استفاده می‌شود.

افشای محیط زیست

در این پژوهش برای اندازه‌گیری کیفیت افشای محیط زیست از چک لیستی شامل ۶ بخش ۳۸ زیربخش به شرح زیر استفاده می‌شود:

ردیف	بخش	مؤلفه‌ها
۱	زیست محیطی	کنترل آلودگی، جلوگیری از خسارات زیست محیطی، بازیافت یا جلوگیری از ضایعات، حفظ منابع طبیعی، تحقیق و توسعه، سیاست زیست محیطی و سایر متغیرهای زیست محیطی
۲	محصولات و خدمات	توسعه محصول/سهم بازار، کیفیت محصول، توقف تولید و سایر محصولات و خدمات
۳	منابع انسانی	تعداد کارکنان، حقوق ماهانه/پاداش نقدی و مزایا، سهام تحت تملک کارکنان، بازنشستگی و مزایای پایان خدمت، سلامتی و ایمنی در محیط کار، برنامه‌های آموزش و توسعه کارکنان، ورزشی و رفاهی، وام یا بیمه کارکنان، روحیه و ارتباطات کارکنان و سایر متغیرهای منابع انسانی
۴	مشتریان	سلامتی مشتریان، شکایات/رضایت‌مندی مشتریان، سیاست پرداخت دیرتر برای مشتریان خاص، تدارک تسهیلات و خدمات پس از فروش، پاسخ‌گویی به نیاز مشتریان و سایر مشتریان
۵	اجتماعی	سرمایه‌گذاری اجتماعی، حمایت از فعالیت‌های جامعه، هدایا و خدمات خیریه، اقدامات قانونی/دعای قضائیه، فعالیت‌های مذهبی/فرهنگی و سایر متغیرهای اجتماعی
۶	انرژی	حفظ و صرفه‌جویی در انرژی، توسعه و اکتشاف منابع جدید، استفاده از منابع جدید و سایر متغیرهای مربوط به انرژی

ارزش بازار سهام = ارزش روز یک شرکت سهامی
 ارزش دفتری بدهی = تعهدات اقتصادی
 ارزش دفتری دارایی = وجوه ثبت شده دارایی‌ها

سرانجام، پس از تکمیل چک لیست بالا برای هر شرکت، کیفیت افشای محیط زیست از نسبت مجموع بخش‌های افشا تقسیم بر تعداد کل زیر بخش‌ها به دست می‌آید (صالح و همکاران، ۲۰۱۰).

ارزش شرکت

در این پژوهش ارزش شرکت عنوان متغیر وابسته است. نسبت کیوتوبین به صورت رابطه زیر محاسبه می‌شود (بلک و همکاران، ۲۰۰۹).

$$Q = \frac{\text{ارزش دفتری بدهی} + \text{ارزش بازار سهام}}{\text{ارزش دفتری دارایی}}$$

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی متغیرها

شاخص‌های آمار توصیفی پارامترهای مورد بررسی در این پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است.

متغیر	علامت اختصاری	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار
استقلال کمیته حسابرسی	IndCommite	۵	۷	۶/۳۴	۰/۱۲
افشای زیست محیطی	EnDIS	۰/۱۳	۰/۸۴	۰/۳۵	۰/۱۸
ارزش شرکت	Q Tobin's	۰/۷۵	۳/۴۲	۱/۱۸	۱/۳۲

منبع: یافته‌های تحقیق

است که یکی از آن‌ها نرمال بودن متغیر وابسته است؛ لذا در قسمت نرمال بودن داده‌ها جمله خطاهای فرضیه‌ها با استفاده از نرم افزار استتا و همچنین آزمون و آماره جارکوبرا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

با توجه به روش تحقیق این پژوهش، لازم است ابتدا نرمال بودن یا نبودن توزیع متغیرهای مورد بررسی در آزمون بررسی گردد. همچنین ارائه مدل با استفاده از نتایج فرضیه‌های تحقیق منوط به شرایطی

بیشتر از ۵ باشد احتمالاً با متغیرهای دیگر هم‌خطی دارد. در این صورت باید مورد بررسی بیشتر قرار گیرد. در غیر این صورت مشکل هم‌خطی بین متغیرهای مستقل وجود ندارد. آزمون هم‌خطی (VIF) متغیرهای تحقیق به شرح جدول زیر است:

جدول ۳: آزمون هم‌خطی

علامت	مدل ۱	مدل ۲
IndCommite	۱/۱۱	۱/۰۳
EnDIS	۱/۰۴	۱/۰۰
Q Tobin's	۱/۰۱	۱/۰۲

منبع: یافته‌های تحقیق

با توجه به اینکه تمامی مقادیر هم‌خطی کوچک‌تر از ۵ هستند که نشان‌دهنده عدم وجود هم‌خطی بین متغیرهای توضیحی است. قبل از آزمون فرضیه‌ها به انتخاب مدل رگرسیونی پرداخته شده است. ابتدا با استفاده از آزمون F لیمر به انتخاب مدل داده‌های تلفیقی در برابر مدل داده‌های تابلویی پرداخته شده است. نتیجه آزمون F لیمر در جدول ۴ ارائه شده است. مقدار احتمال آماره آزمون برای کمتر از ۰/۰۵ بوده؛ لذا برای آزمون فرضیه‌ها استفاده از روش داده‌های تلفیقی منتفی است و باید از روش داده‌های تابلویی استفاده شود.

H_0 : مدل تلفیقی است

H_1 : مدل پنل است

جدول ۴: آزمون چاو (F لیمر)

نتیجه آزمون	سطح معناداری	آماره	آزمون آثار	مدل
مدل ثابت	۰/۰۰۰	۸/۸۲	F	۱
مدل ثابت	۰/۰۰۰	۶/۳۴	F	۲

منبع: یافته‌های تحقیق

برای تشخیص این موضوع از آزمون هاسمن استفاده می‌شود. با انجام این آزمون می‌توان از بین روش اثرات ثابت و روش اثرات تصادفی شیوه مناسب تخمین را بدست آورد. در این روش فرضیه صفر بیان‌کننده این مطلب است که از روش اثرات تصادفی برای تخمین مدل استفاده می‌شود و فرضیه مقابل بیان می‌کند که از

متغیرهای مدل نرمال نیستند H_0 :

متغیرهای مدل نرمال هستند H_1 :

جدول ۲: آزمون نرمال بودن

متغیر	جاکوابرا	سطح معناداری
جمله مدل اول	۱/۱۵	۰/۱۰۳
جمله مدل دوم	۰/۸۵	۰/۳۲

منبع: یافته‌های تحقیق

در جدول ۲ مشاهده می‌شود که سطح معنی داری برای آزمون جاکوابرا برای تمامی متغیرهای تحقیق بیشتر از ۵ درصد بوده بنابراین جمله خطاها دارای توزیع نرمال است و با توجه به اینکه تمام جمله‌ها تحقیق از توزیع نرمال برخوردار است جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیات تحقیق از آزمون‌های پارامتریک استفاده می‌شود.

هم‌خطی به معنای وجود ارتباط خطی بین همه یا برخی از متغیرهای توضیحی مدل رگرسیون است. در رگرسیون خطی فرض بر این است که هیچ رابطه خطی دقیقی بین هیچ یک از متغیرهای توضیحی وجود ندارد. نقض این فرض موجب بروز مشکل هم‌خطی می‌شود. البته هم‌خطی بر دو نوع هم‌خطی کامل و هم‌خطی ناقص است و در صورتی که هم‌خطی از نوع کامل باشد، فرض مذکور نقض شده است.

جهت تشخیص وجود هم‌خطی، شاخص عامل تورم واریانس (VIF) مورد استفاده قرار می‌گیرد. اگر شاخص VIF متغیر مستقلی

نتایج این آزمون نشان می‌دهد که مقدار سطح معناداری مدل‌ها زیر ۵ درصد است. بنابراین فرض H_0 (مدل تلفیقی) تایید نمی‌شود. بعد از اینکه مشخص شد، داده‌های ما به صورت پانل دیتا هستند، در ادامه باید مشخص شود که از کدام روش اثرات ثابت و یا روش اثرات تصادفی برای تخمین استفاده شود؟ بنابراین

آزمون هاسمن و میزان احتمال پذیرفته‌شدن فرض صفر در جدول فوق آورده شده است. چون سطح معنی‌داری آزمون مدل‌ها برابر $0/000$ کمتر از $0/05$ بدست آمده می‌توان نتیجه گرفت که روش مناسب جهت برآورد مدل روش اثرات ثابت می‌باشد. یکی از مفروضات معادله رگرسیون، ثابت بودن واریانس خطاها می‌باشد که بعنوان فرض همسانی واریانس‌ها شناخته می‌شود. در صورتی که خطاها، واریانس ثابتی نداشته باشند، گفته می‌شود که ناهمسانی واریانس وجود دارد. فرض دیگر مدل رگرسیون خطی، صفر بودن کواریانس بین اجزای خطا در طول زمان (یا به صورت مقطعی برای انواع داده‌ها) می‌باشد.

H_0 : متغیرهای مدل خودهمبستگی و ناهمسانی واریانس ندارند

H_1 : متغیرهای مدل خودهمبستگی و ناهمسانی واریانس دارند

روش اثرات ثابت برای تخمین استفاده می‌شود نتیجه آزمون در جدول ۵ ارائه شده است.

آزمون هاسمن

در این آزمون از آماره χ^2 دو با K درجه آزادی استفاده می‌شود. اگر مقدار آماره به دست آمده از مقدار جدول بیشتر باشد، فرض H_0 مبنی بر تصادفی بودن اثرات رد می‌شود و فرضیه ثابت بودن اثرات پذیرفته می‌شود.

H_0 : مدل با اثرات تصادفی است

H_1 : مدل با اثرات ثابت است

جدول ۵: آزمون هاسمن

مدل	مقدار آماره	معناداری	نتیجه آزمون
۱	۱۱/۷۴	۰/۰۰۰	مدل آثار ثابت
۲	۱۳/۶۳	۰/۰۰۰	مدل آثار ثابت

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول ۶: آزمون خودهمبستگی و ناهمسانی واریانس

مدل	آزمون ناهمسانی واریانس‌ها	نتیجه	آزمون خودهمبستگی	نتیجه
۱	Chi2	سطح معناداری	F	سطح معناداری
۱	۱/۵۷	۰/۲۱۶	۲/۱۶	۰/۲۸
۲	۲/۱۲	۰/۱۸۲	۲/۸۳	۰/۱۹

منبع: یافته‌های تحقیق

این بدان معنا است متغیرهای تحقیق دارای همسانی واریانس و عدم خودهمبستگی می‌باشند.

بررسی نتایج آزمون ناهمسانی واریانس‌ها حاکی از سطح معنی‌داری بیشتر از ۵٪ بوده است. لذا فرض صفر رد نمی‌شود.

H_0 : زمانی که استقلال کمیته حسابرسی در بالاترین سطح قرار دارد، افشای زیست‌محیطی اثر مثبت و معناداری بر ارزش شرکت ندارد

H_1 : زمانی که استقلال کمیته حسابرسی در بالاترین سطح قرار دارد، افشای زیست‌محیطی اثر مثبت و معناداری بر ارزش شرکت دارد.

جدول ۷: آزمون فرضیه تحقیق

متغیر	علامت اختصاری	ضریب	آماره t	مدل
استقلال کمیته حسابرسی	IndCommite	۰/۲۴	۲/۹۹	۰/۰۰۴
افشای زیست‌محیطی	EnDIS	۰/۰۴	۱/۵۲	۰/۰۰۰
ارزش شرکت	Q Tobin's	۰/۱۷	۲/۶۷	۰/۰۱۸
عرض از مبدأ	β	۰/۳۴	۲/۶۵	۰/۰۱۲
ضریب تعیین		۰/۱۳	آماره F	۲۲/۴۱
ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۰۹	سطح معناداری مدل	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق

سازمان‌ها باید به وسیله افزایش افشای اطلاعات زیست‌محیطی در گزارش‌های سالانه خود پاسخگو باشند و مطابق ارزش‌های جامعه باشند.

فرضیه دوم در مورد تأثیر استقلال کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت اثر مثبت و معناداری بر ارزش شرکت دارد، مطرح گردید که با روش آماری رگرسیون چند متغیره مورد آزمون قرار گرفت که باتوجه به نتایج حاصل از آزمون پانل دیتا فرضیه فوق تایید می‌گردد. باتوجه به نتایج بدست آمده متغیر استقلال کمیته حسابرسی به عنوان متغیر مستقل باتوجه به سطح معناداری آن با ارزش شرکت رابطه مثبت و معناداری دارد یعنی افزایش استقلال کمیته حسابرسی موجب افزایش ارزش شرکت می‌گردد. بنابراین انتظار می‌رود با افزایش حضور مدیران مستقل در کمیته حسابرسی، احتمال افشای اطلاعات محیط‌زیست شرکت‌ها افزایش و نهایتاً ارزش شرکت افزایش یابد.

با توجه به نتایج فرضیه تحقیق، به شرکت‌ها پیشنهاد می‌گردد با افزایش استقلال کمیته حسابرسی خود، افزایش اطلاعات محیط‌زیست و نهایتاً ارزش شرکت را افزایش دهند؛ زیرا شرکت‌ها بایستی با افشای اطلاعات محیط‌زیست علامت‌دهی سرمایه‌گذاران و سایر ذی‌نفعان را در ارزیابی مجدد ارزش شرکت یاری می‌رساند و سپس تصمیم‌گیری به نفع شرکت صورت می‌پذیرد. از طرف دیگر حمایت ذی‌نفعان مختلف باعث می‌شود تا شرکت سرمایه‌گذاران بیشتری را جذب کند؛ بنابراین هزینه‌های ناشی از افزایش سرمایه کاهش خواهد یافت. با افشای اطلاعات محیط‌زیست میزان عدم تقارن اطلاعاتی کاهش یافته و سرمایه‌گذاران بیشتری جذب می‌گردد تا از این طریق تأمین مالی شرکت انجام گردد. به سرمایه‌گذاران جهت سرمایه‌گذاری در بورس پیشنهاد می‌گردد افشای محیط‌زیست را در نظر بگیرند تا از این طریق بتوانند به بازده موردنظر خود دست یابند.

نتایج جدول ۷ نشان‌دهنده بهینه بودن مدل برای آزمون فرضیه است. آماره $F(22/41)$ و سطح معناداری $(0/000)$ مؤید معنادار بودن مدل برای آزمون فرضیه است. ضریب تعیین تعدیل شده $0/09$ می‌باشد. ضریب تعیین تعدیل شده بیانگر این است که 9% تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای توضیحی بیان می‌شود متغیر استقلال کمیته حسابرسی به عنوان متغیر مستقل، افشای محیط‌زیست و ارزش شرکت به عنوان متغیرهای وابسته در تحقیق شناخته می‌شوند. متغیر استقلال کمیته حسابرسی باتوجه به سطح معناداری $(0/004)$ در جدول فوق با متغیرهای افشای محیط‌زیست و ارزش شرکت رابطه مثبت و مستقیم معنادار دارد؛ لذا فرضیه تحقیق مورد پذیرش قرار می‌گیرد. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده $0/13$ بیانگر این است که 13% تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای توضیحی بیان می‌شود.

در این پژوهش تأثیر استقلال کمیته حسابرسی بر رابطه بین افشای محیط‌زیست و ارزش شرکت در جامعه آماری متشکل از 114 شرکت فعال در صنایع مختلف طی سال‌های 1395 لغایت 1401 مورد بررسی قرار گرفت. به منظور بررسی متغیرها باتوجه به اینکه داده‌های پژوهش از نوع ترکیبی می‌باشند، ابتدا با استفاده از آزمون چاو و هاسمن نوع داده‌ها و نوع مدل پژوهش بر اساس اینکه تصادفی و یا ثابت هستند، مشخص گردید. سپس فرضیه اول در مورد تأثیر استقلال کمیته حسابرسی بر افشای محیط‌زیست رابطه مثبت و معناداری دارد، مطرح گردید که با روش آماری رگرسیون چند متغیره مورد آزمون قرار گرفت که با توجه به نتایج حاصل از آزمون پانل دیتا فرضیه فوق تایید می‌گردد. همچنین باتوجه به نتایج بدست آمده متغیر استقلال کمیته حسابرسی به عنوان متغیر مستقل باتوجه به سطح معناداری آن با افشای محیط‌زیست رابطه مثبت و معناداری دارد یعنی افزایش استقلال کمیته حسابرسی موجب افزایش افشای محیط‌زیست می‌گردد. نظریه مشروعیت پیشنهاد می‌کند که

منابع

- ابراهیمی کردلر، علی؛ مرادی، محمد و اسکندر هدی. (۱۳۸۹). تأثیر نوع مالکیت نهادی بر عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. تحقیقات حسابداری و حسابرسی، ۲(۸): صص ۱۱۹-۱۰۴. <https://doi: 10.22034/iaar.2010.105143>
- ابراهیمی، مجتبی. (۱۳۹۲). حسابداری محیط‌زیست. اولین کنفرانس منطقه‌ای کاربرد حسابداری و مدیریت مالی در مسائل اقتصادی و اجتماعی، صص ۱۵-۱.
- آقایی، محمدعلی و چالاکی، پری. (۱۳۸۷). بررسی رابطه بین ویژگی‌های حاکمیت شرکتی و مدیریت سود. تحقیقات حسابداری، ۱(۴): صص ۷۸-۵۴.
- بنویدی، مجید. (۱۳۸۵). حاکمیت شرکتی. تازه‌های جهان بیمه، شماره ۹۶، صص ۲۱-۳.
- پارساییان، علی. (۱۳۸۶). حسابداری صنعتی با تأکید بر مسائل مدیریتی. جلد سوم، انتشارات ترمه.
- پاک‌گوهر، لیلا. (۱۳۸۸). حسابداری محیط‌زیست. حسابدار، سال بیست و چهارم، شماره ۲۱۰، صص ۵۵-۵۲.
- رحمانیان کوشکی، عبدالرسول و طاهری، حسین. (۱۴۰۳). معادلات ساختاری ارتباط بین رشد دارایی‌ها، تداوم سود، مدیریت سود و فرصت‌های سرمایه‌گذاری با تقسیم سود و ارزش شرکت. فصلنامه اقتصاد مالی، دوره ۱۸، شماره ۱ (پیاپی)، صص ۱۲۴-۱۰۳.
- رضایی، حلیمه و طاهرآبادی، علی‌اصغر. (۱۴۰۲). بررسی رابطه استقلال کمیته حسابرسی و تخصص حسابرس در صنعت با مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دوره ۶، شماره ۷۹ (جلد دوم)، صص ۲۵-۱۲.
- رضائی، زینب؛ تامرادی، علی و سپهری، ابراهیم. (۱۴۰۲). بررسی رابطه بین افشای اطلاعات زیست محیطی و هزینه‌های تحقیق و توسعه با تأکید بر نقش تعدیلی ارتباطات سیاسی هیات‌مدیره. مطالعات حسابداری و حسابرسی، پاییز ۱۴۰۲، شماره ۴۷، صص ۹۱-۱۱۲.
- فخاری، حسین؛ محمدی، جواد و نتاج کردی، محمدحسن. (۱۳۹۴). بررسی اثر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر مدیریت سود. فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۲ (۴۶)، صص ۱۴۶-۱۲۳.
- فرشاد، ابوالفضل؛ پاک مرام، عسگر؛ بحری ثالث، جمال و عبدی، رسول. (۱۴۰۳). کیفیت فزاینده تجدید ارائه صورت‌های مالی و نقش
- کمیته حسابرسی و عدم تقارن اطلاعاتی. فصلنامه علمی پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره ۱۳، شماره ۳ (پیاپی ۵)، صص ۱۹۹-۱۸۵.
- قنبری قلعه‌رودخانی، مصطفی؛ وطن‌پرست، محمدرضا و آزادی، کیهان. (۱۴۰۰). عملکرد مسئولیت اجتماعی و افشای اطلاعات زیست محیطی: آزمون نظریه توسعه پایدار با استفاده از منطق فازی، فصلنامه علمی پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۱۰(۴۰)، صص ۸۹-۱۰۵.
- نورالدین، مصطفی و پورزمانی، زهرا. (۱۴۰۱). افشای اطلاعات زیست محیطی در گزارشگری مالی، فصلنامه تحقیقات حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۵، صص ۱۱۲-۹۷.
- Abhijeet, k, D., Dambhare, S., Saraswat, S. (2020). Social sustainability assessment framework for indian manufacturing industry. *Materials Today: Proceedings*. 16(2020): 8-1
- Black, B. S., Kim W., Jang H. and S.P. Park, (2009), "How Corporate Governance Affects Firm Value: Evidence on Channels from Korea", Electronic copy available at://ssrn.com.
- Cailou ,Jiang, Zhang ,Fuyua, Wu Chong, (2021). Environmental information disclosure, political connections and innovation in highpolluting enterprises, *Science of the Total Environment*, Science of the Total Environment 764 (2021) 14424.
- Christoph Trumpp and Thomas Guenther. (2015), "Too Little or too much? Exploring U-shaped Relationships between Corporate Environmental Performance and Corporate Financial Performance".
- Darmawan, I. P. E., Sutrisno, T., & Mardiaty, E. (2019). Accrual Earnings Management and Real Earnings Management: Increase or Destroy Firm Value?. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*, 6(2), 8-19.
- Deegan, C. and Gordon, B.1996.A study of the environmental disclosure practices of

- Brazilian companies, ESTUDIOS GERENCIALES, article in press.
- Saleh, M, Zulkifli, N, Rusnah, Muhamad, (2010), Corporate social responsibility disclosure and its relation on institutional ownership: Evidence from public listed companies in Malaysia, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 25 Iss: 6 pp. 591 – 613.
- Utomo, Mohamad Nur; Sri ,Rahayu, Kaujan, Kaujan. (2020). Environmental performance, environmental disclosure, and firm value: empirical study of non-financial companies at Indonesia Stock Exchange, DOI: 10.3934/GF.2020006 , *Green Finance*, 2(1): 100–113.
- Xiang, L., Chen Z., (2017), Corporate governance, social responsibility information disclosure, and enterprise value in China, *Journal of Cleaner Production*, 142(20):1075- 1084
- Australian corporations”, *Accounting and Business Research*, Vol. 26 No. 3, pp. 187-99.
- Gehad M. S. Saif, Triyono, & Andy Dwi B.B. (2024). Effects of Audit Committee Independence, Effectiveness on Audit Quality: Evidence from Yemen. In *Global Journal of Research in Business Management* (Vol. 4, Number 2, pp. 10–18). gjrpublication. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10854647>
- Iatridis, G.E. (2013). Environmental disclosure quality: Evidence on environmental performance, Corporate governance and value relevance, *Emerging Markets Review*, 14, 55–75.
- Mara, V, Nelson, Hb, Fabricia Sc, Larissa, D., (2017), Relationship between determinant factors of disclosure of information on environmental impacts of

The effect of audit committee independence on the relationship between environmental disclosure and firm value

Syed Hashem Pourazarsa¹, Aghil Farhangian², Ahmad Ghorghanlo³, davod Mostafazadeh⁴

1. Department of Accounting, Faculty of Economics and Accounting, Islamic Azad University, South Tehran Branch, Iran.
hpoorazar@yahoo.com
2. Ph.D. Candidate, Faculty of Economics and Accounting, Islamic Azad University, South Tehran branch, Iran
Aghil_farhangian@yahoo.com
3. Department of Accounting, Faculty of Humanities, Raja Non-Profit University, Qazvin, Iran.
ahmadghorghanlo@gmail.com
4. Department of Accounting, Faculty of Economics and Accounting, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Tehran, Iran.
mostafazadehd@yahoo.com

Abstract

The aim of this research is to investigate the impact of audit committee independence on the relationship between environmental disclosure and firm value in companies listed on the Tehran Stock Exchange. This research aims to assist investors in making appropriate decisions for optimal capital allocation in the capital market and enhance decision-making transparency. The population of this research consists of companies listed on the Tehran Stock Exchange, and the sample consists of 114 active companies in various industries during the years 2016 to 2022. Multiple regression analysis was used to test the research hypotheses. The findings of the research indicate that there is a positive and significant relationship between audit committee independence, environmental disclosure, and firm value. The higher the level of audit committee independence, the improvement in environmental disclosure and ultimately an increase in firm value.

Keywords: Environmental disclosure, Company value, Corporate governance, Independence of the audit committee